Kultur- och Biblioteksplan
Inkl. Skolbiblioteksplan

Dorotea kommun

2016 – 2019

Kultur- och Utbildningsnämnden

Antagen av Kommunfullmäktige 2016-02-29 §12.

Innehåll

KULTURPLAN…… **3**
Bakgrund och syfte……..…….…… **3**
Dorotea kommuns kulturmål…….…….….. **3**
Barn och unga……... **4**

BIBLIOTEKSPLAN…….…... **5**
Bakgrund och syfte…….. **5**
Dorotea kommuns mål för perioden……. **6**

Tillgänglighet……... **6**
Dorotea bibliotek ska under perioden …….…….. **6**
Barn och unga……... **6**

Kvalitet…… **7**
Dorotea bibliotek ska under perioden……. **7**
Barn och unga……... **7**

Samverkan…… **8**
Dorotea bibliotek ska under perioden ……..…… **8**
Barn och unga…….. **8**

SKOLBIBLIOTEKSPLAN…… **9**
Regelverk……. **9**
Bakgrund och syfte…….**9**
Dorotea kommuns mål för perioden…… **10**

Vägledande dokument:

Nationella kulturpolitiska mål
Västerbottens läns Kulturplan
Biblioteksslagen (SFS 2013:801)
Kungliga bibliotekets statistikrapport
Regional biblioteksplan
Unescos Folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest
Skollagen (SFS 2010:800)
Läroplan för Grundskolan
Skolverkets Juridiska vägledning 2015

KULTURPLAN

Bakgrund och syfte

”Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. [1]

Dessa nationella kulturpolitiska mål beslutades 2009 för att styra den statliga kulturpolitiken och vara vägledande för den regionala och lokala kulturpolitiken. Utifrån dessa mål utarbetar regionerna fram planer i samverkan med kommunerna, folkrörelserna och det professionella kulturlivet. Regionerna beskriver prioriteringarna inom sju konstområden, teater-, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet, biblioteksverksamhet inkl. läs- och litteraturfrämjande verksamhet, konst- och kultur, arkiv, film och hemslöjd. Kultursamverkansmodellen infördes 2011 i Sverige och innebär att regionerna tar emot statliga pengar och fördelar dessa regionalt utifrån prioriteringarna. Den lokala kulturens villkor, behov och utmaningar diskuteras mellan regionföreträdare och kommunerna i samverkansmöten. Kommunen liksom lokala föreningar tar sedan emot regionala insatser i form av arrangörssubventioner, utställningar mm.

I Dorotea kommun ligger ansvaret för kulturpolitiken under Kultur- och Utbildningsnämnden. Förutom de föreningar som har sitt säte i tätorten finns aktiva byaföreningar i många byar, vilka arrangerar kulturaktiviteter. Särskild betydelse har kommunens Återvändardagar i juli varje år när byarna är aktiva arrangörer. I nuläget tilldelas Musik och Teaterföreningen, Konstföreningen och Hembygdsföreningen ett fast stöd utifrån överenskommelser med ansvarig nämnd om motprestationer. Övriga föreningar och organisationer i kommunen som arrangerar kulturprogram eller arbetar med dokumentation kan söka stöd fortlöpande för enskilda aktiviteter. I kommunen finns en stark tradition av studieförbundsverksamhet och här verkar även förbund som inte har fast lokal på orten. Stöd till studieförbunden fördelas vid ett tillfälle varje år på basis av den nationella statistiken.

Syftet med Dorotea kommuns kulturplan är att den som ett politiskt dokument ska utgöra vägvisare i ambitionen att nå de nationella målen.

Dorotea kommuns kulturmål

Kommunens mål är en bra samhällsmiljö där ett rikt kulturliv stimulerar medborgarna och värnar om jämlikhet, solidaritet och gemenskap över sociala, kulturella och språkliga gränser. Det ska uppnås genom att

- utveckla samverkan med kulturföreningar och studieförbund liksom fortsatt stödjande i olika former.

---

[1] Kulturrådet [http://www.kulturradet.se] (sök: kulturpolitiska mål)

- utse mottagare av Dorotea kommuns kulturstipendium.
- främja mångkultur och antirasistisk verksamhet.
- värna om minoritetskulturerna, särskilt aktivt som samisk förvaltningskommun.
- verka för bevarandet av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer.
- stödja lokalhistorisk forskning.
- se kultur som hälsofrämjande och som en tillgång för turism och näringsliv.
- tillhandahålla biblioteksservice som svarar mot lagen, speglar sin samtid och anpassas såväl till lokala behov som till samverkan med övriga biblioteksformer.
- verka för att alla ska kunna uppleva och utöva kultur efter egna förutsättningar.

Barn och unga

”Alla barn och unga har rätt att få kulturella upplevelser som vidgar deras vyer, ger perspektiv och förståelse för världen de lever i och som möjliggör för dem att påverka och förändra sina och andras levnadsvillkor”[2]. Det vill Dorotea kommun uppnå genom att…

- verka för att barn och unga fortsättningsvis ges tillgång till kulturupplevelser i form av minst ett professionellt teater- musik eller dansarrangemang årligen, vilket är målsättningen sedan många år.
- stimulera barns och ungas eget skapande och deltagande i kulturlivet.
- bedriva musikskola.
- delta i regionala kulturprojekt med barn och unga som målgrupper.

Föreläsning för allmänheten på biblioteket

Barnföreställning för de minsta

[2] Kulturrådet. [http://www.kulturradet.se/Skapande-skola/]

BIBLIOTEKSPLAN

Bakgrund och syfte

Enligt biblioteksslagen §17 skall kommuner och landsting anta planer för biblioteksverksamheterna. [3]

Dorotea bibliotek ligger under Kultur- och Utbildningsnämnden och ingår i ”V8-biblioteksamverkan i Västerbottens inland”. Åtta bibliotek delar regelverk, datasystem, katalog, webbsida mm. Media cirkulerar mellan Dorotea, Lycksele, Malå, Norsjö, Sorsele, Storuman, Vilhelmina och Åsele bibliotek.

Dorotea kommuns biblioteksplan omfattar det integrerade folk- och skolbiblioteket samt det mediebestånd som finns i Risbäcks skola. Planen syftar till att som politiskt förankrat redskap ta tillvara befintliga resurser, skapa beredskap för framtiden och stimulera till utveckling. Den utgår från tre aspekter: tillgänglighet, kvalitet och samverkan. Under varje aspekt är tillagt ett avsnitt som rör barn och unga. Biblioteksslagens 6§ lyder: ”Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar”[4] Den specifika skolbiblioteksverksamheten återfinns i en plan längre fram i dokumentet.

Huvudbiblioteket är öppet 26 tim/vecka för allmänheten. Biblioteket är utom dessa tider öppet för skolan under ytterligare 16 timmar vilket innebär totalt 42 tillgängliga timmar /vecka. Personalen består av 1,0 Kultur- och Biblioteksansvarig, 1,0 Barn- och Ungdomsbibliotekarie samt 2,0 Assistenter, varav ca 0,5 avsätts för arbete med barnkulturarrangemang och annat praktiskt kulturarbete. Fyra datorer är tillgängliga för låntagare, varav en för webb/katalogsök. Låneautomat är installerad sedan 2011.

Biblioteket har ett fysiskt mediebestånd om ca 31 000 volymer. En boksamling om ca 2000 ex. finns i Risbäcks skola, vilken är tillgänglig för allmänheten under skoltid, men används endast enstaka gånger av allmänheten.

Förskolans grupper besöker kontinuerligt folkbiblioteket och på varje avdelning finns bokpåsar för utlån. F.ö. finns mindre bokdepositioner vid vårdcentralen och folktandvården. Barnavårdscentralens föräldragrupper besöker också biblioteket liksom grupper från bl.a. Lärcentrum, Flyktingmottagningen och särskilda boenden.

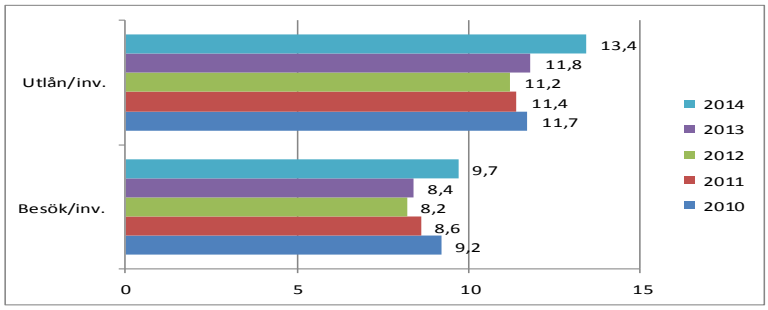

Antalet lån/inv. har ökat och Dorotea ligger i toppskiktet i Västerbotten. 2014 var siffran för riksgenomsnittet 7,1

[3] Biblioteksslagen (SFS 2013:801)
[4] Biblioteksslagen [http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs_sfs-2013-801/]

Dorotea kommuns mål för perioden

Huvudmål för Dorotea bibliotek är att utifrån givna förutsättningar stimulera till maximalt nyttjande av den biblioteksservice som erbjuds. Det ska ske utifrån vad Bibliotekslagen[5] slår fast.

Tillgänglighet

Bibliotekslagen §2 säger: ”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.”

Dorotea bibliotek ska under perioden…

- garantera fri och jämlik tillgång till olika slags information.
- arbeta med vänligt och respektfullt bemötande som ledstjärna.
- samverka med V8-biblioteken och övriga biblioteksväsendet för att tillgängliggöra det samlade mediebeståndet.
- hitta lösningar för att nå ut till grupper som inte kan komma till biblioteket.
- enskilda låntagare som på grund av funktionshinder inte kan besöka biblioteket kan få böcker hemskickade på lämpligt sätt.
- göra vad som är möjligt för att undvika fysiska hinder i lokalerna.
- anpassa öppethållande så långt som resurserna tillåter till besökarnas behov.
- arbeta för utveckling av teknik och V8-bibliotekens webbresurser.
- arbeta för språklig tillgänglighetsanpassning.
- utan kostnad tillhandahålla datorer med Internetuppkoppling samt tillgång till Wifi. Avgift får dock tas ut för utskrifter.
- utvecklas som Libris-bibliotek och göra vårt unika material tillgängligt för övriga landet.

Barn och unga

- särskild uppmärksamhet ska ägnas barn och ungdomar. Adekvat utbildad personal ska på olika sätt tillgängliggöra bibliotekets resurser för barn och unga, samt för vuxna som har relation eller arbetar med dessa grupper.
- särskild hänsyn ska tas till behoven hos barn med funktionshinder och barn med annat modersmål än svenska.
- trivsamma och lättöverskådliga miljöer ska skapas för barn och unga i biblioteket.
- biblioteket ska upplåta plats åt elevutställningar i samverkan med förskola/skola.
- Särskilda barn- och ungdomssidor utvecklas vidare på V8-webben.

[5] Bibliotekslagen (SFS 2013:801)

Kvalitet

”Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet”.[6]

Kungliga biblioteket (KB) har i uppdrag att tillsammans med länsbiblioteken följa upp hur de regionala och lokala biblioteksplanerna utformats och används[7].

Dorotea bibliotek ska under perioden…

- alltid sätta besökarens behov i fokus.
- kontinuerligt utveckla personalens kompetens.
- bevaka omvärlden och följa biblioteksutvecklingen.
- bidra till och ta del av gemensam kompetens och medieutbud inom V8-biblioteken.
- mångfaldsperspektivet ska vara tydligt i medieutbud och service.
- med olika aktiviteter stimulera till läsning och vägleda i informationssökning.
- bedriva egen programverksamhet som föreläsningar, temakvällar, utställningar och författarbesök.
- arbeta för medborgarnas digitala delaktighet.
- en barn- och skolbibliotekariegrupp inom V8-biblioteken ska arbeta med frågor inom gemensamma eller kompletterande arbetsområden.
- utvärdera arbetet med hjälp av statistik.
- gemensamt i V8-biblioteken utföra användarundersökningar.
- genomföra byte av klassifikationssystem från SAB till Dewey (DDK)[8]

> *”Dewey decimalklassifikation (DDK) är det mest spridda klassifikationssystem i världen, översatt till över 30 språk, de senaste är vietnamesiska, arabiska och svenska.*
>
> *Bibliotek i mer än 138 länder använder Dewey och mer än 60 nationalbibliografier har Dewey-klassningar”.*

Barn och unga

- betrakta FN:s barnkonvention som ledstjärna i arbetet.[9]
- särskilt ta hänsyn till prioriterade grupper utifrån Bibliotekslagen.
- verka för att det ska finnas adekvat utbildad personal för arbetet med barn och unga.
- hålla målet för barnkulturen. Alla barn ska få se minst en teater, musik eller dansföreställning varje år.
- kontinuerligt revidera läsfrämjandeplanen.
- arbeta med regionala och lokala läsfrämjandeprojekt som t.ex Give me five

---

[6] Bibliotekslagen (SFS 2013:801), §6
[7] Bibliotekslagen (SFS 2013:801) §17
[8] KB om Dewey Decimalklassifikation. [http://www.kb.se/katalogisering/klassifikation/DDK/]
[9] FN:s Barnkonvention [http://unicef.se/barnkonventionen]

Samverkan

Lagen slår fast följande:"I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka"[10]*.*
Samverkan med olika aktörer både inom och utom kommunen är för övrigt en förutsättning för bra biblioteksutveckling.

Dorotea bibliotek ska under perioden…

- vidmakthålla samarbetet både resursmässigt och med arbetsinsatser i "V8-Biblioteksamverkan i Västerbottens inland", dvs följa gemensamma avtal och regelverk, samt ta del av kostnader för gemensamma satsningar.
- samverka med andra kommunala enheter kring kultur- och mediefrågor.
- tillsammans med Umeåregionens bibliotek upphandla nytt biblioteksdatasystem.
- samverka med kulturföreningar och studieförbund för främjande av livslångt lärande och kulturell utveckling.
- arrangera en årlig träff mellan kommunen och studieförbunden.
- söka metoder så att biblioteksservice till personer under vård- och omsorg ska fungera tillfredsställande.

Barn och unga

- Samverkan med föräldrar, personal och andra vuxna i barnens närhet är avgörande för att biblioteksverksamheten tidigt ska nå barnen.
- vara en del av samhällets nätverk för barn och ungdomar när det gäller språkutveckling, kultur och eget skapande. Barnen ska ges vana att använda biblioteket som ett redskap för att orientera sig i medievärlden.
- samverka med Barnavårdscentralen för främjande av barns språkutveckling och föräldrars och barns tidiga möte med biblioteket. Föräldragrupper bjuds in och samtliga nyfödda i kommunen får fortsättningsvis också *Barnens första bok* i gåva.
- samverkan med förskolan ska stärkas. Läsfrämjande projekt bör uppstå i dialog mellan personalgrupperna så att barnen får bokupplevelser och en värdefull förtrogenhet med biblioteket inför skolstarten. Alla 6-åringar får *Barnens andra bok* som gåva.
- Samverkan med skolan sker enligt särskild skolbiblioteksplan som följer i detta dokument.

Give me five är ett läsfrämjande samverkansprojekt mellan biblioteket och förskolan.

[10] (SFS 2013:8019, § 14

SKOLBIBLIOTEKSPLAN

Regelverk

Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek, vilket regleras i 36§, skollagens andra kapitel[11].

Kravet gäller såväl offentliga som fristående skolor. Det är huvudmannen som ansvarar för att eleverna har tillgång till skolbibliotek. Rektor har ansvar för skolans arbetsmiljö och ”ska se till att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, t.ex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel”.[12] När bibliotekskompetens samverkar med pedagogisk verksamhet finns goda förutsättningar för att få till stånd ett väl fungerande skolbibliotek som del i skolans pedagogiska verksamhet.

Skolinspektionen är tillsynsmyndighet och ställer tre krav för att godkänna skolbiblioteket:

1. Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen för denna.
2. Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
3. Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning[13].

Skolbiblioteken ingår därtill i det allmänna biblioteksväsendet som enligt Bibliotekslagens 2§ ska ”främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt”. Kungliga biblioteket ansvarar för Sveriges officiella skolbiblioteksstatistik och uppdraget att ha en nationell överblick över det allmänna biblioteksväsendet, inklusive skolbiblioteken.

Vid sidan av lagarna styrs skolans ansvar av målen i läroplanen.[14] I Skolverkets juridiska vägledning finns tolkningar av styrande lagar[15]. Även Unescos skolbiblioteksmanifest fungerar vägledande i arbetet[16]. FN:s barnkonvention beaktas f.ö. i allt skolbiblioteksarbete[17].

Bakgrund och syfte

Dorotea kommuns skolbiblioteksplan omfattar det i folkbiblioteket integrerade skolbiblioteket samt den boksamling som finns i Risbäcks fjällskola. Grundskolan har ca 258 elever från Förskoleklass till åk 9. Den av Folkbiblioteket anställda barn- och ungdomsbibliotekarien

---

[11] Bestämmelsen om skolbibliotek: 2 kap. 36§ (SFS 2010:800)
[12] Rektors ansvar: Avsn. 2.8 (SKOLFS 2010:37)
[13] Skolinspektionen. [http://www.skolinspektionen.se/Rad-och-vagledning/Stallningstaganden/Skolbibliotek/]
[14] Skolverket. [http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser]
[15] Juridisk vägledning.
http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.172929!/Menu/article/attachment/Skolbibliotek20150623.pdf
[16] Unesco. [http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2011/01/skriftett_sex_web.pdf]
[17] FNs Barnkonvention [https://unicef.se/barnkonventionen]

använder större delen av sin arbetstid till skolbiblioteksarbetet och övrig tillgänglig bibliotekspersonal tar f.ö. hand om eleverna när de behöver använda biblioteket.

Idag finns 7 elever vid Risbäcks skola. Det fasta mediebeståndet förnyas inte utan depositioner och material som beställs via webben skickas eller hämtas på huvudbiblioteket.

Dorotea bibliotek har hög statistik när det gäller utlån av barnböcker. 2012 anställdes en barn- och ungdomsbibliotekarie och vi fick möjlighet att arbeta mer aktivt tillsammans med skolan. Detta kan till viss del förklara den stora ökningen trots att elevantalet över tid har sjunkit.

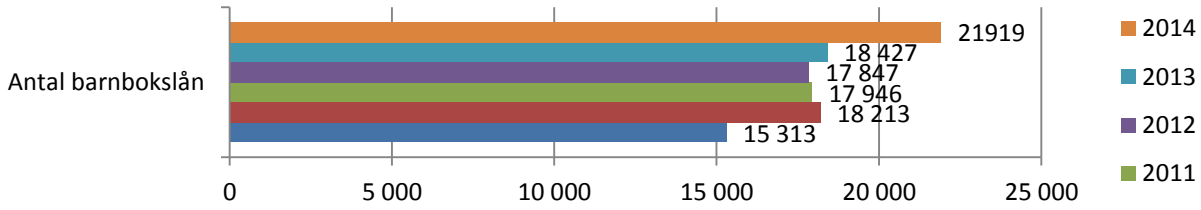

Utlån per barninvånare 0-17 år var 41,0 vilket är väldigt högt.
I Västerbotten ligger värdet på 27,5 och sammantaget i riket på 15,4 [18]

Dorotea kommuns mål för perioden

- Skolbiblioteket ska vara ett stöd i undervisningen och utifrån behov och i samverkan med lärare ges handledning i informationssökning, där också källkritik ingår.
- Läsfrämjande verksamhet ska bedrivas aktivt och eleverna ges stöd och uppmuntran utifrån deras olika förutsättningar.
- Mål för elevernas bibliotekskunskaper i olika skeden finns i en arbetsplan.
- Möjligheter ska ges i biblioteket att presentera sina arbeten i olika former.
- Dorotea skolbibliotek ska vara bemannat av kvalificerad bibliotekspersonal.
- Personalrepresentanter från skola och bibliotek ska ingå i en grupp där biblioteksfrågor lyfts.
- Biblioteket ska i normala fall vara tillgängligt för skolans personal och elever under skoldagen, efter telefonkontakt under tider som inte är inbokade.
- Dorotea bibliotek ska sträva efter god kvalitet i bemötande, medieutbud, teknisk utrustning och tillgänglighet.
- Risbäcks fjällskola ska så långt det är praktiskt möjligt få tillgång till huvudbiblioteket. Eleverna söker själva tillsammans med läraren efter böcker som beställs online. Kontakt mellan lärare och bibliotekarie sker kontinuerligt och barnen ska ges tid i biblioteket för lässtimulans och vägledning i informationssökning.

Av gamla eller trasiga och utgallrade böcker har eleverna skapat fantasifulla skulpturer och arrangerat en konstutställning på biblioteket.

[18] KBs nationella biblioteksstatistik.
http://biblioteksstatistik.blogg.kb.se/files/2015/05/Rapport_Bibliotek2014.pdf